

הקדמה

בתפילה ישנה מורכבות גדולה. מצד אחד, הצורך בה מובן ופשוט לרובם-ככולם של בני האדם המאמינים בהשגחה אלוהית. הפנייה של האדם בשיח לפני קונו אינה דורשת מאמץ מיוחד מצד האדם - מה שעשוי להיות מצוי בהרבה מצוות אחרות - וזאת מפני שהרגש הטבעי כמעט "מכריח" את התפילה. בין אם מדובר על תפילה באופן של בקשה על דבר גדול או קטן, בין אם היא באה כשבח על טובה שהגיעה, ובין אם זו תחינה לישועה מפני סכנה או צרה, חס וחלילה - הרי שהמתפלל עושה זאת באופן מידי וכמעט אוטומטי, כפי שהמציאות מוכיחה.

יחד עם זאת, התפילה מצריכה התבוננות על שאלות רבות כגון: כיצד פועלת התפילה? האם אכן היא משפיעה על המציאות? והאם על האדם? האם התפילה משנה את רצון הבורא, ואם-כן כיצד ייתכן שינוי בבורא? מדוע ישנו צורך בנוסח קבוע? ועוד שאלות רבות נוספות.

מורכבות זו יוצרת בעיה: בזמן שהאדם ניגש להתפלל הוא נעשה נבוך מול הצורך הטבעי שאותו הוא חש, לעומת השאלות הרבות שעשויות לנקר במוחו על מהות התפילה, ואם-כן - כיצד יוכל להתפלל? לעתים התשובות לשאלות הללו עשויות לפתוח אצלו כיווני מחשבה חדשים שלא היה רגיל אליהם בתפיסתו הבורסרית והילדותית. דווקא השאלות הללו מעלות את התפילה לדרגת ההבנה הראויה לה: ההבנה שהיא איננה "פנקס בקשות", אלא דרישה מהאדם להעמיד עצמו במקום רם יותר, ולהשתנות בעקבותיה. התפילה מרוממת את הרצון, נוטעת באדם את האידיאלים הגבוהים שבהם אנו מאמינים; עמידת האדם בתחנון מול קונו ממצה ממנו את הרצונות הטהורים והקדושים שבתוכו, ומשרישה אותם בו. כך נעשה האדם זכאי לשינוי שהקב"ה יחולל בחייו, לטובה שיקבל מאתו.

מתוך נגיעה בכתבי הרב קוק העוסקים בנושא תפילה, ננסה להיחשף לתפילה שאינה נועדה לתיקון בעיות העולם הזה בלבד, אלא הרבה מעבר לכך - לתיקון רוחני לאדם.

ביאורים

אדם יכול לגשת לתפילה בלי הבנה עמוקה של משמעותה ופעולתה, של מקורה ועניינה. אך ברור שאיכותה של תפילה הנעשית בלא התבוננות כזו, פחותה מזו של תפילה הבאה בשילוב ההבנה הזו. לכן כותב הרב קוק שהתפילה תבוא על תיקונה רק אם נבין יסוד חשוב מאוד ביחס אליה, והוא שהנשמה מתפללת תמיד. התפילה היא הקשר והפנייה של הנברא לבורא. הנשמה השוכנת באדם היא 'חלק אלוהים' שבו, ורצונה התמידי הוא לדבוק בשכינה. לכן כוספת הנשמה תמיד ליוצרה, מתגעגעת ופונה אליו, ואת זאת אפשר לכנות בשם "תפילה". על כל תפילת האדם היא אינה יצירת פנייה חדשה לבורא, בבחינת "יש מאין", אלא יש בה גילוי וחשיפה של הקשר התמידי של נשמתו. כמה מתיקות ונועם יש לאדם בתפילתו כשהוא מבין שבשעה זו, כשהוא מתפלל, הוא זוכה לקיים ולבצע את רצונה התמידי של נשמתו.

על פי מה שהתבאר בפסקה הקודמת, מובן מדוע מרגישה הנשמה מחנק וחוסר חיות אם האדם אינו מכוון כראוי בתפילה, ואינו מממש את רצונה של נשמתו לתפילה בכוונה. תפילה כזו אינה יכולה להיות ביטוי לתפילתה של הנשמה, מכיוון שהיא נאמרת מהשפה ולחוץ ולא באה מעולמו הפנימי של האדם. הדבר דומה לזרימת מים בנחל, שנפסקת בגלל מכשולים ואבנים בדרכה. ככל שישוב האדם לכוונת התפילה, בין אם יעשה זאת בהשקעה אישית ובין אם יקבל הארה עליונה של זוך שתביא אותו לתפילה טהורה, יסורו בהדרגה אותם מכשולים, והנשמה תשוב להופיע באדם במלוא עוזה. התפילה מרוממת לא רק את ההווה של האדם, אלא גם מכוונת את העבר ומרפאת אותו.

להצלחת אשר בן אסתר ורות בת ישראל הי"ו

תפילה

אין התפילה באה כתקונה כי-אם מתוך המחשבה שבאמת הנשמה היא תמיד מתפללת. הנשמה תמיד מתפללת הלא היא עפה ומתרפקת על דודה° בלא שום הפסק° כלל, אלא שבשעת התפילה המעשית° הרי התפילה הנשמית התדירית היא מתגלה בפעל. וזהו עדונה° וענוגה, הדרך ותפארתה, של התפילה, שהיא מתדמה לשושנה הפותחת את עליה הנאים לקראת הטל או נכח קרני השמש המופיעים עליה באורה, ולכן "הלואי שיתפלל אדם כל היום כלו".

(עולת ראיה, ענני תפילה, התפילה המתמדת של הנשמה, ב)

התפילה מבקשת מהנשמה את תפקידה. כשעברו ימים וימים בלא תפילה בכונה, מתקבצים בלב אבני-נגף° רבים, שמרגישים על ידם כבדות-רוח פנימית. וכשרוח הטוב חוזר, ומתנת התפילה נתנת ממרומים, הולכים בכל תפילה ומתפנים אותם המקשולים, והספורים° הרבים, אשר נקבצו בנחל הנובע של נשמת החיים העליונה, הולכים וסרים. ועם אותה העליה הנשמית, שהיא עולה בכל תפילה ביחש לערך זמנה°, אחוזים ידועים באים בתוך מרפא את חסרון העבר; אמנם לא גבת אחת נמנה° החסרון, אבל הולך הוא ומתמלא, והצהר של התפילה הולך ומגלה את אורותיו.

(עולת ראיה, ענני תפילה, התפילה המתמדת של הנשמה, ג)

מתפללת - עורגת ומשתוקקת לקרבת אלוהים. דודה - אהובה, ה' יתברך. בלא שום הפסק - בתמידות. התפילה המעשית - בשעה שהאדם מתפלל. עדונה - נעימות. אבני-נגף - של מידות רעות ומחשבות קטנות. והספורים - מלשון 'סכר', המעכבים. ביחש לערך זמנה - לפי זמנה וסגולותיו. נמנה - יושלם.

